

Samtal med riksåklagaren Magnus Sjöberg

Närvarande:

Carl-Ivar Skarstedt

Olof Bergqvist

Gunnel Lindberg

Kjell Arne Eliasson

Nils-Olof Berggren

Dag Victor

Håkan Kyhle

Tore Samuelsson

Stefan Ryding-Berg

CIS: Ja, som jag nyss konstaterade innan apparaten slogs på så har vi skickat ut för att underlätta det här koncentrerade slutsamtalet en promemoria och i den finns intaget en sammanfattning av synpunkter från polis- och åklagarsidan om samarbetsproblemen under sparningsledningens era.

Då skall vi först helt enkelt fråga om det är någonting som du har uppfattat på annorlunda sätt eller om du vill kommentera den här bilagan först så var så god du får själv välja omfånget av vad du skall säga.

MS: Det är ju tämligen meningslöst kanske ändå att gå in och diskutera, därför att då kommer man in på sakbedömning och det här är ju avsett att vara en redovisning hur olika sidor har uppfattat ett händelseförlopp. Och det är klart att jag har i sak en hel del i och för sig att säga om polisens uppfattning om det nu motsvarar det faktiska förhållandet. Men det tycker jag är rätt meningslöst att ge sig in i den här eviga diskussionen egentligen och den tycker jag inte för saken framåt. Jag kan väl säga det att

generellt så delar i allt väsentligt åklagarnas uppfattningar och det stämmer också överens med min bild av hur jag upplevde situationen i de olika sammanhang då hade jag hade kontakt med åklagarna. Och jag skall också tillägga att jag har icke vid något tillfälle haft kontakt med Holmér under den här tiden, förutom det sammanträffande jag hade hos justitieministern. Han sökte icke vid något tillfälle kontakt med mig. Och det har jag ju fått höra bland åklagarna att han var utomordentligt sparsam även med kontakt i förhållande till åklagarna. De enda han talade med var egentligen Zeime och i något fall också Solveig Riberdahl såvitt jag förstår. Annars gick det genom bud. Sedan så kommer jag kanske in på något när det gäller situationen, den psykologiska situationen hur man skall hantera det här från högre åklagare i relation till lägre åklagare. Det är en sorts utflöde av tillsynsproblematiken. Först skulle jag vilja säga att tillsynen eller tillsynsansvaret är både en rättighet och plikt naturligtvis för högre åklagare. I frågan om vad det omfattar för någonting kan man väl mycket kort och sammandragat säga det att en högre åklagare han kan ju i kraft av sitt tillsynsansvar och sin tillsynsplikt överpröva som vi säger, överpröva lägre åklagares beslut i brottmålsfrågor, jag begränsar mig till brottmålsfrågor annars kommer man över på den administrativa delen. Och överprövningen den innebär då i princip att den högre åklagaren han, man måste konstruera det på det viset, han övertar ett mål helt eller delvis, och är det delvis så är det just i den del som den överprövade brottmålsfrågan ingår i. Han övertar den delen av målet eller också hela målet och gör en självständig bedömning från sin utgångspunkt. Däremot så kan inte högre åklagare ge lägre åklagare bindande anvisningar hur den lägre åklagaren skall besluta eller förfara i ett mål, ett specifikt mål, eller i en del av mål om det är fråga om detta, för då ligger målet kvar hos den lägre åklagaren. Sedan, så är det viktigt att ha klart för sig, att man kan alltså inte gå in utan att ta över målet helt i relevant del och ge anvisningar till åklagaren hur han skall hantera det.

Sedan så finns det en annan väg att gå fram, det är att man kan lämna råd i en konkret fråga, det har också utvecklats i praxis. Och det gäller då riksåklagaren han lämnar på begäran - och sådan begäran brukar vi regelmässigt kräva att den skall vara skriftlig - och lämnar då råd till lägre åklagare i en konkret fråga. Och därmed så tar ju riksåklagaren på sig det konkreta ansvaret reella ansvaret för målets hantering i den del som råd har begärts. Och regelmässigt så lämnas rådet från riksåklagaren skriftligt till den begärande åklagaren och lika regelmässigt så följer den lägre åklagaren det råd som har getts av riksåklagaren. Råden utarbetas inom tillsynsbyrån, i allmänhet efter föredragning av chefen för tillsynsbyrån. Det har förekommit några gånger, och det kan vara mer eller mindre uppmärksammade mål, där åklagaren varit tveksam hur han skall förfara och då har vi på begäran lämnat skriftliga anvisningar, det har t.ex. gällt åtal mot landshövding för skattebrott.

På det administrativa planet och då kommer man kanske närmare in på det här i det här sammanhanget, där utövas också tillsyn naturligtvis av både riksåklagaren och av regionchef eller chef i de tre storstadsdistrikten. Men här är det inte något specifikt egentligen utan här kommer man i stort sett in på frågor som ligger i parallellitet med vad som sker inom vanliga förvaltningsmyndigheter. Och där får man alltså anse att RÅ har det yttersta ansvaret för att myndigheterna fungerar och att arbetsförhållandena är godtagbara, allt givetvis under förutsättning att det ställs erforderliga resurser till förfogande från statsmakternas sida. Det förbehållet måste man ju ha. Men innan jag fortsätter här kanske jag också skall knyta an. Jag hoppade över en sak här. Det är det att RÅ utövar ju också tillsyn på ett allmännare plan. Och där skiljer sig RÅ då ifrån de regionala cheferna. Och det är då i form av då allmänna råd och föreskrifter. Och de sker då genom inspektioner, det

tar sig uttryck i cirkulär, meddelanden på annat sätt som går ut till åklagarmyndigheterna, åtgärder i anledning av klagomål mot åklagare, det kan vara uttalanden av kritik mot enskild åklagare, det kan vara fråga om överlämnande till ansvarsnämnd osv. Det är mer på ett allmänt plan alltså. Och grundläggande för den verksamheten det är ju att RÅ har i sin instruktion ålagt att särskilt vaka över dels hur man hanterar åtalspraxis när det gäller åtalsunderlåtelse och hanteringen av unga lagöverträdare, och att man skall verka för att få en enhetlig rättstillämpning. Men för att återgå till det administrativa så sa jag det att RÅ har alltså ett allmänt ansvar på grund av sin egenskap av administrativ chef för den centrala förvaltningsmyndigheten som RÅ i och för sig utgör, tillika som man är ett judiciellt organ. Så kan RÅ icke, lika litet som en överåklagare i förhållande till chefsåklagare, gå in i lägre myndighets administration och t.ex. bestämma att det och det målet skall handläggas av den och den åklagaren. Det har ansetts vara en sak som exklusivt ankommer på myndighetens chef. I det här fallet är det alltså överåklagaren i Stockholm, och jag kan säga det att när RÅ har gjort den här överprövningen av ett beslut, där man gör en ändring i det överprövade åklagarbeslutet, då skickar man, om man t.ex. beslutar att åtal skall väckas eller att förundersökning skall inledas resp. återupptas, så återställer vi inte målet till den åklagare som handlagt ärendet utan vi återställer målet till den åklagarmyndighet, varifrån målet kommer och där åklagaren finns. Sedan ankommer det alltså på vederbörande chef att lotta ut målet i vanlig ordning och han får också göra en bedömning av om det är lämpligt att låta målet tillbaka till den åklagaren. Det exemplifieras t.ex. i det här stora målet i Linköping rörande sjukhusolyckan som inträffade där, dialysmålet. Det är så jag ser på det, och jag tror att den uppfattningen den har jag s.a.s. ärvt ifrån tidigare riksåklagare, det är den allmänna uppfattningen om riksåklagarmyndigheten.

Ja om man sedan går över på det som rör direkt Palmemålet, så kan man väl säga det att då fick jag alltså underrättelse om mordet. Jag tog själv del av nyheten tidigt på morgonen i Lund som jag har nämnt tidigare här, jag kom till Stockholm tidigt på förmiddagen och när jag kom hem så hade man redan sökt mig från olika håll. Den som jag först fick kontakt med det var Uno Hagelberg, chefen för tillsynsbyrån. Och vad som krävdes i den situationen det var naturligtvis att jag fick visshet om det fanns en behörig och kompetent åklagare för den händelse det skulle finnas behov av en åklagare. Det var ju ett mord och det är i och för sig ett sådant allvarligt brott så en åklagare kan i och för sig gå in som förundersökningsledare redan från början. Men man kan också välja den varianten och det är det vanliga i den här typen av brott att åklagaren inte direkt går in som förundersökningsledare utan han finns tillgänglig för polismyndigheten så att man kan repliera på honom. Och vidare så måste det finnas en åklagare för den händelse man skulle behöva ha tillgång till tvångsmedel. Det var egentligen den avsikten jag hade, och i första hand ville jag naturligtvis nå Claes Zeime som var myndighetens chef. Då fick jag tyvärr det meddelandet när jag ringde till myndigheten att nej jag ringde inte myndigheten - utan det var Uno Hagelberg som hade sökt myndigheten och han fick den uppgiften att Zeime var icke anträffbar för han fanns på hemligt telefonnummer. Och det har jag nog sagt här tidigare också. Det beskedet hade Uno Hagelberg på något vis fått från beredskapsåklagaren. Jag tyckte det var egendomligt men det var den upplysningen jag hade, och därför så diskuterade Uno Hagelberg och jag hur vi skulle göra för att få kontakt, Jag ville förvissa mig om att det inte satt en relativt oerfaren assistentåklagare som beredskapsåklagare den här morgonen. Och då fick vi fatt så småningom på KG Svensson, och han var beredd att ta målet om det behövdes, och KG Svensson var i och för sig jämte Claes Zeime naturligtvis den som man kunde på objektiva grunder bedöma

som klart lämpligast i det här sammanhanget. Han var ställföreträdare för överåklagaren när det gällde att träda in i hans frånvaro och han hade bl.a. lång erfarenhet av åklagarväsendet, varit chefsåklagare under en lång tid och han var dessutom åklagare för säkerhetsmål, mål som rörde rikets säkerhet. Och den kombinationen tyckte jag var utmärkt i det här sammanhanget eftersom man kunde räkna med att man skulle komma in på sådana här säkerhetsfrågor i samband med mordutredningen. Sedan så hade Uno Hagelberg så småningom då fått fatt på Claes Zeime och Zeime hade inga invändningar mot det som hade vidtagits vid sidan om honom alltså i det sammanhanget. Men Zeime har senare sagt till mig, och det vill jag inte misstro honom om, att hade han direkt fått kontakten med mig eller någon annan så han fått reda på mordet så hade nog gått in själv som förundesökningsledare från början. Och det är möjligt att när man nu ser facit att det hade varit en bättre utveckling på det viset. Men det som jag var intresserad av och som jag kände ett ansvar för i den situationen det var att förundersökningen i den mån det ankom något på åklagaren låg s.a.s. i taka händer. Det bedömde jag att det gjorde det i och med att KG Svensson hade fått hand om målet. Sedan kan man naturligtvis diskutera här om man skulle lägga målet på den nivån av rent, vad skall jag säga, spektakulära skäl. Men det har jag ansett att det skall man inte hemfalla åt i den här situationen. Utan det har funnits goda skäl att lägga det på den som man har bedömt har kompetensen och rutinen på området. Och visserligen har målet många sidolöpare utöver själva brottet naturligtvis, det är jag den förste att vidgå, men hade man kompetensen så skulle det vara den bästa garantin för att det blev sakligt behandlat också.

Ja det var egentligen så jag såg min funktion i det sammanhanget. Sedan så löpte ärendet och jag hade inga ytterligare uppgifter om det, jag räknade med att skulle det hända något så

hade jag naturligtvis blivit underrättad. Sedan andra gången det var fråga om att s.a.s. gripa in från RÅ:s sida där det kunde anses finnas ett behov av detta, det var efter det att jag hade fått den här uppgiften från Harald Fälth i samband med en privat middag, jag tror det var den 20 - 21 mars. Och då fanns det alltså ett behov av att för det första få en information, för det ingår ju också i tillsynsfunktionen att skaffa sig information så man kan utöva den erforderliga tillsynen, att få information ifrån, inte bara från polissidan utan också från åklagarsidan. Och det var ju en erfarenhet vi gjorde som så småningom att de synpunkter som förmedlades från polisen till oss via justitiedepartementet dom var ju ofta väldigt sedda ur polisens ögon får jag säga, man hade hela tiden känslan av att det var polisens budskap som fördes fram av handläggare, framför allt genom Harald Fälth naturligtvis. Det har jag sagt tidigare också. Och då fanns det naturligtvis ett behov att ta kontakt med åklagarna och i första hand tog jag kontakt med Claes Zeime som myndighetens chef, och underrättade honom vad jag fått höra, och han bekräftade då för mig att det förelåg vissa samarbetsvärigheter mellan KG Svensson och polisen, framför allt då Holmér, men han ansåg sig inte kunna skilja Svensson från uppdraget i det sammanhanget. Sedan hade vi då sammanträffande då vi diskuterade igenom saken, det var några dagar efter, jag tror det var ungefär den 26 mars så hade vi ingående samtal, flera timmars föredragning för mig från Svenssons sida av målet hur det låg till så jag fick en total inblick i målet och då berörde vi inte kurdspåret vill jag minnas utan då gällde det framför allt den då s.k. 33-åringen alltså Gunnarsson. Och det jag var intresserad av där, det var naturligtvis om man kunde rikta någon kritik, hade anledning att gå in och göra någon bedömning när det gällde hanterandet av tvångsmedlen där. Jag gjorde den bedömningen med instämmande av övriga att det fanns ingen grund för kritik mot det sätt på vilket tvångsmedelsinstitutet, det var frågan om anhållande och häktning,

återkallande av häktningsframställning hur det hade hanterats. I och för sig fanns det utrymme för delade uppfattningar, men någon anledning till kritik det fanns det inte. Och det har jag hävdat också inför JK att det kan man inte säga att det var. Det var en akut och konkret ingång i det här sammanhanget, och sedan hade jag då fortlöpande kontakt med Zeime och sedan hade Uno Hagelberg framför allt kontakt med KG Svensson fortlöpande. Och sedan såg jag som en särskilt uppgift i mitt sammanhang här, att verka för en bättre information. Det klagades då nämligen i det läget på bristande informationsbenägenhet skulle vi kunna kalla det för ifrån polisens sida gentemot åklagarna. Och jag talade med Svensson om detta och Svensson ville inte gå in i ledningsgruppen och det hade inte erbjudits honom såvitt jag förstod heller, att gå in i poliens ledningsgrupp. Men han tyckte det var bättre om han fick hålla sig vid sidan om detta, men han måste försäkra sig om att han fick fortlöpande kontakter, och det såg jag som en väsentlig uppgift för mig och jag hade då många gånger samtal med Klas Bergenstrand om detta eftersom han satt i ledningsgruppen. Och det var ett sätt alltså att få in detta i den interna polisiära ledningsgruppen. Och det ordnades också rent praktiskt på det viset att KG Svensson fick särskilda utrymmen som arbetslokaler i närheten av de utredande polisenheterna. Och jag tror att han också fick information med vissa mellanrum mer regelmässigt. Sedan hade under den här tiden också KG Svensson försetts med ytterligare en åklagare, Lage Carlström, som biträdde honom.

Ja, sedan nästa tillfälle då jag ansåg mig ha anledning att med utövande den tillsynsplikt som jag har ingripa, det förra kan man inte säga som ett ingripande utan det här var egentligen det första direkta ingripande med tillämpning av de maktbefogenheter eller vad man skall kalla det för som jag besitter i det här sammanhanget.

Det var överprövningen av konfrontationsbeslutet från KG Svenssons sida. Och det var ju en utlöpare av det där remarkabla mötet hos

justitieministern mellan KG Svensson och Hans Holmér, och där blev alltså situationen så kritisk så att där fanns det inte utrymme för annat än på något vis gå in och söka lösa upp den knut som absolut fanns emellan dom här två herrarna. Och där hade jag alltså inget val, jag måste göra en bedömning, jag hade det valet visserligen att jag kunde ha sagt det att det här får prövas i sedvanlig ordning av överåklagaren för det är den normala ordningen. För KG Svensson var ju inte statsåklagare han är ju chefsåklagare. Och chefsåklagare beslut kan överprövas av överåklagaren. Och sedan i sista hand då av riksåklagaren. Här hoppade jag över det ledet och det berodde i viss mån på att Zeime var ju inte i tjänst, han fanns visserligen i landet då men han var inte tjänst då. Han hade semester fram till 1 maj tror jag det var. Och ersättare för Zeime det var Ringberg. Jag kanske skall skjuta in här också att en administrativ åtgärd som vi vidtog, det var den att KG Svensson skulle inte under den ledighet som Zeime åtnjöt under april månad, gå in som han tidigare hade gjort någon gång, gå in som ersättare för Zeime, utan där ansåg vi att KG Svensson skulle odelat kunna ägna sig åt det här målet. Och därför så gick chefsåklagare Ringberg in som t.f. överåklagare när Zeime var ledig. Istället som normalt hade varit att KG Svensson skulle ha gjort det. Och när överprövningsfrågan kom upp så tog jag kontakt med Ringberg och han var utomordentligt tacksam för att den kalken gick ifrån honom, och jag gjorde alltså en överprövning dagen efter det vi hade det här samtalet med justitieministern, och då hade jag alltså hos mig först KG Svensson, Lage Carlström och också Claes Zeime. Och vi gick igenom målet i de här delarna som var aktuella i det här sammanhanget. Och - ja nu är jag lite osäker - jag tror inte Zeime var med vid det tillfället, det var nog bara KG Svensson och Lage Carlström. Och så var det folk från RÅ naturligtvis, Uno Hagelberg m.fl. Och här kommer man naturligtvis in på en svårighet som ligger i en sådan sak att man går in i det, då var ju läget redan i viss mån infekterat och inflammerat. Där fanns det naturligtvis redan vissa prestigemässiga spänningar mellan åklagarna å ena sidan och polisledningen å andra sidan främst då Hans Holmér naturligtvis. Och jag var helt medveten om att det här kunde uppfattas som en desavouering av åklagarsidan om man gjorde en överprövning. Och jag

har sett här att Claes Zeime har sagt att det verkat förödande. Och det förstod jag att det skulle kunna göra men det var en sak som man måste ta alltså. Liksom det gällde den totala organisationen av spaningsledning och åklagarorganisationen i det här målet. Det var inte frågan om att huvuden skulle rulla här utan det var frågan om att man måste gå in och göra en självständig bedömning. Men det är det pris man får betala för en sådan här överprövning i den här situationen alltså. Och det har jag tagit upp med justitieministern och med Harald Fälth att det här har krävt vissa offer för åklagarna i olika sammanhang. Det tog jag upp när vi hade dom senare sammanträden sedan i januari i år, men det visas mycket litet förståelse för den synpunkten.

CIS: När var det?

MS: Det måste vara den 20, det var då det diskuterades den här Chile, den 26 januari. Jag kan läsa upp dom anteckningarna om ni vill höra dem. Ja sedan hade jag alltså kontakt med Zeime och han återvände och sedan vet jag också att, det kanske Zeime har berättat, att det är ganska signifikant egentligen för Holmérs sätt att agera. Han tog inte kontakt med Ringberg, när han var t.f. överåklagare utan han åkte ju ner till Zeime på hans lantställe, medan Zeime ännu hade kvar några semesterdagar i slutet av april, för att tala med honom om att bli av med KG Svensson. Jag sedan så fick jag då den fortlöpande informationen och jag träffade ju Zeime och hade samtal med honom många gånger, det är naturligt att man har med störste myndighetschefen i många sammanhang. Och vi talades inte vid någon gång utan att man tog upp hur det låg till i Palmeutredningen. Sedan så kom Zeime och jag fram till att man behövde på ett mer långsiktigt sätt lösa upp den här knuten och det föll ut av sig självt egentligen, därför att KG Svensson tog ju spontant upp med mig när vi hade avslutat överprövningsförrättningen skulle jag kunna kalla det för. Då tog han upp spontant med mig att han ville lämna den här utredningen.

Då sa jag det att det förstod jag väl att han ville med hänsyn till situation som hade uppstått och vi måste dock diskutera i det sammanhanget hur lång tid han behövde ha på sig för att avsluta de avsnitt som han var indragen i och hade hand om, det var alltså 33-åringen, Gunnarssondelen som han hade. Och det gavs då en tidsfrist på, jag tror att han bedömde det som om 14 dagar skulle räcka. I samma veva så gick då Claes Zeime in som förundersökningsledare.

Sedan har ju Zeime då haft tillgång till biträde av åklagare, det har varit mer eller mindre formellt i början och sedan så formaliserades det, reellt så hade han alltså tillgång till den hjälp han behövde inom myndigheten. Och formellt så ordnades det upp, jag tror det sedan i september jag har inget riktigt minne av detta, så blev det formella particiella ledigheter för de åklagare som var engagerade här. Och det var då Solveig Riberdahl och det var Anders Helin och Bo Josephsson. Det där att man formaliserade, det betyder i sak ingenting för dom hade alltså tidigare haft precis samma engagemang i frågorna.

Ja sedan så kom ju då den här frågan om tillslaget, det hörde jag talas redan om under sommaren att man planerade ett tillslag under augusti tror jag det var. Och det fasade åklagarna för naturligtvis dom såg det som ett klart överdrivet ingrepp, överdriven aktion i den situation som från rättsliga synpunkter kunde anses rimliga. Och det var ju så sedan att det där tillslaget det sköts ju i tiden framåt gång efter gång vill jag minnas. Och det minskade också i omfång. Och min uppfattning som förmedlades till mig genom åklagarna framför allt Zeime det var ju egentligen det att man från polisens sida ville så att säga skrämman upp en viss grupp som möjligen skulle kunna ruska i äppelträdet så att det kunde falla ned en och annan frukt. Det var den bilden jag skapade mig av ambitionerna bakom strävan från polisens sida av ett stort tillslag. Och där hade naturligtvis åklagarna fullt sjå med att hålla det på rimliga proportioner.

Sedan så skar det sig ju, det gjordes uttalanden både av justitiekanslern och av mig hur vi såg på organisationen på polissidan. Där jag i stort sett instämde i vad justitiekanslern sa, jag tyckte att den organisation dom hade byggt upp den var inte lämplig såsom en spaningsledning för ett reellt mordfall. Och det väckte mycket uppståndelse naturligtvis och sedan blev det ett sammanträde hos justitieministern jag tror att det var den 11 december, och i det sammanhanget var vi klart underrättade om vilka som skulle vara med, första gången visste jag inte om att Holmér skulle komma, men nu visste vi om det. Och det var egentligen tänkt så att man skulle kunna prata sig samman s.a.s. och kunna samarbeta under mindre spända former än tidigare kan man säga. Och sammanträdet med att man gick ut med en kommuniké som ni säkert har sett och minns att det fanns förutsättningar för gott samarbete mellan polis och åklagare. Man förutsatte att det skulle bestå. Det var ju helt på justitieministerns initiativ som det togs, det hade jag inte med att göra, jag var endast med i det sammanhanget. Sedan så fick jag, där har jag inte gjort anteckningar så där är jag inte riktigt klar på detta, där kunde jag naturligtvis ha gjort ett ingripande inte i förhållande till åklagarsidan men en ytterligare aktivitet gentemot justitiedepartementet. Vid något av mina samtal med Claes Zeime, jag tror han t.o.m. talade spontant med mig om det, så sa han det nu är det likadant igen, då hade inte gått så lång tid efter det här mötet den 11 december. Och jag tror att jag nämnde det här vid förra tillfället också. Och då frågade jag Claes Zeime om, han var villig att punkta upp alla konfrontationer och alla samarbets-svårigheter där han tyckte att polisen brister i kontakter, informationer och sanningsenlighet och vad det kan vara. Så är jag beredd med att med denna PM gå upp till justitieministern och påtala att nu är det så här igen. Men då sa Zeime, och jag kan

också förstå hans uppfattning att nej det vill jag inte, därför att vi har lovat justitieministern att försöka att klara upp det här och då skall vi handla efter de linjerna. Och därför så gjorde jag ingenting i det läget. Och det här, jag vet inte riktigt om det var före jul eller om det var i mellandagarna, men det var före nyåret i alla fall som jag hade det här samtalet med Zeime. Där kunde man naturligtvis ha sagt sig att jag under dom här omständigheterna skulle ha gått direkt upp till justitieministern och påtalat att nu var loppet kört. Samtidigt som visste jag ju i stort sett att det var ganska trögt, om man skall använda det uttrycket, att tala mot polisen och för åklagarnas synpunkter i justitiedepartementet.

Ja sedan så kommer man in naturligtvis då på frågan hur man skulle sedan skar det sig ju definitivt kan man säga i samband med frisläppandet efter tillslaget osv. Och sedan fick vi då kallelser i olika sammanhang och frågan väcktes nu på allvar om man inte måste göra en förändring av hela organisationen. Och det slutade med att vi fick ett uppdrag av statsministern att komma med ett förslag till en omfördelning av funktionerna. Ja det är ju känt alltihop det där. Och där kan jag väl säga att jag stred väldigt hårt för att man skulle få bort Holmér definitivt ifrån dom operativa funktionerna. Och det satt ganska långt inne. Samtidigt kom jag i samma situation som när det gällde överprövningen att åklagarna kom på sätt och vis, utåt i alla fall, att sättas sin situation som om det verkar som att dom fick ge efter eller träda tillbaka. Och det hävdade ju Zeime med stor emfas inför statsministern att det var orätt att dom som hade handlat riktigt skulle behöva lämna fältet, medan dom som då hade inte följt spelreglerna dom skulle i viss mån få sitta i orubbat bo.

Ja det finns säkert mycket mer men det är vad jag kan erinra mig just nu. Jag kan väl tillägga det att jag var helt införstådd med också liksom när det gällde överprövningen att i och med att jag la ett förslag om att man skulle lyfta upp förundersökningsledningen från överåklagaren i Stockholm till riksåklagaren skulle det också väcka mycket ont blod hos åklagarna naturligtvis. Men det var också ett pris man fick ta i det sammanhanget. Vi hade andra alternativ men dom godtogs inte.

OB: Just detta undvik mig om jag får be om ursäkt, det du sade nu senast.

MS: Jo jag sa det att jag var helt införstådd med att när jag la fram ett förslag tillsammans då med Holger Romander att man skulle lyfta upp förundersökningsledningen ifrån överåklagaren till riksåklagaren så var jag helt införstådd med att det skulle väcka mycket ont blod hos åklagarna och det gjorde det säkert också. Och det förutskickade jag också för justitieministern och för statssekreteraren att om man gör på det här viset så kommer det att uppfattas som en desavuoering av åklagarna.

OB: ställa en fråga. Du känner säkert till att KG Svensson ansåg att han var i ett mer eller mindre hopplöst underläge i fråga om kontakter med polisen och polisens ledning under den tid då han var förundersökningsledare. Och han har gett litet olika förklaringar till detta, och en kungstanke som han har är att organisationen på polissidan var för stor, och dessutom så ledde läns-polismästaren detta. Och han hade svårigheter att hävda sig. I vilken mån sökte KG Svenssons hjälp s.a.s.?

MS: Efter det att den här konfrontationen hade blivit uppenbar för mig så visste jag ju om det att ledningsgruppen betraktades som väldigt stark tyngande naturligtvis från åklagarsidan. Och men KG Svensson tog aldrig upp det, att vi skulle s.a.s. gå till någon sorts aktion för att förändra den situation. Jag tror, både han och jag gjorde nog oflekterat den bedömningen att det var fait accompli helt enkelt, vi var ställda inför. Och det var ju en fantastisk upphaussning bakom den här polisgruppen och dom arbetade ju dygnet runt i stort sett. Och gjorde liksom sak av allt sådant där. Så jag tror att rent faktiskt var man alltså i ett underläge. Sedan hörde det också till saken att polisens organisation, det är ju icke åklagarsidan, man kan visserligen säga om den påverkar åklagarnas arbetssituation så blir den indirekt en fråga för åklagarna att gå in i. Men vi inga administrativa befogenheter på

polissidan. Och det vill jag hävda än en gång för det har liksom framskymtat här i resonemanget att vi skulle kunna ha någon möjlighet att styra polisens organisation i samband med brottsutredningen. Det har vi icke. Jag har efter de diskussioner jag har haft här i kommissionen eller med ledamöter av kommissionen tagit upp den frågan på olika håll. Det är enstämmigt den uppfattningen att vi har icke administrativa befogenheter att beställa den eller den utredningsmannen att säga att den eller den ledigheten skall dras in eller vi skall ha så och så många man, vi är beroende av alltså i viss mån polisens gottfinnande i det sammanhanget. Vem som skulle kunnat ha gjort någon ting i förhållande till ledningsgruppen, den frågan är mycket intressant. Och där kan man tänka sig, den tanken förde jag fram långt senare det var i det här januarisammanträdet den 26 januari, till justitieministern och Harald Fälth, men det slogs bort som helt otänkbart, nämligen att polisstyrelsen i Stockholm som sedermera visat sig ganska aktiv i andra sammanhang, skulle ha kunnat, dom har ju inte operativa funktioner men väl hade dom från utgångspunkten att här var alltså hela polisledningen i distriktet närmast totalt engagerad i en enda brottsutredning. Är det inte någonting som polisstyrelsen skulle ha kunnat ingripa i och sagt att vi vill ha våra ledande personer disponerade på ett annat sätt, dom skall ha kvar sina ledningsfunktioner. Sedan har man också länsstyrelsen som skulle kunna ha gått in som polismyndighet. Och sedan har jag icke något minne av att jag har talat med Holger Romander om det här problemet under den akuta situationen. Men jag vill minnas att första gången som Holger Romander och jag var helt införstådda med att det gick inte längre på polissidan, det var i ett samtal som var dagarna innan vi blev kallade till partiledarna för det här uppdragets erhållande. Då hade Holger Romander och jag ett telefonsamtal och då var vi helt eniga att om det inte gick att ordna upp nu så måste vi på det ena eller andra sättet försöka att tillsammans få en bättre ordning till stånd. Det var då sista försöken i januari genom justitieministerns besök hemma hos mig och att jag skulle försöka förmå åklagarna att iaktta hovsamhet gentemot polisen när det gällde krav på olika saker. Det var det gällde.

Jag kunde naturligtvis för syns skull ha gjort någoting men säkerligen hade det inte gett någon som helt utdelning i det sammanhanget. För att KG Svensson var i ett sådant underläge inte bara i förhållande till polisen direkt utan också hade man ingen förståelse för hans situation i justitiedepartementet. Det vill jag bestämt hävda. Det framgick av flera samtal som jag och Uno Hagelberg hade, dels med Harald Fälth och dels med andra också.

OB: En följdfråga till det där, eller en viktig aspekt på det är det här som KG Svensson i samtal med oss kallat för en konstruktion, nämligen att han var förundersökningsledare enbart i Gunnarsson-delen. Vi har haft litet svårt att förstå oss på det där. Och han förde numera rent ut med oss det resonemanget att han ville inte ta ansvar för delar av förundersökningen, som han de facto inte hade möjlighet att påverka. Det ter sig nu för en utomstående ganska egendomligt att en åklagare som kan vara förundersökningsledare i en förundersökning då väljer att dela på förundersökningen på det viset.

MS: Nej men jag har fattat det som så att KG Svensson var alltså förundersökningsledare. Och den här uppsplattningen som man kan tala om, den inträdde först när Zeime kom in som förundersökningsledare. KG Svensson fanns tillgänglig. Han kom huvudsakligen in på Gunnarsson-delen därför att där var det fråga om tvångsmedel. Men om det hade behövts tvångsmedel inom andra sektorer inom förundersökningen, den totala förundersökningens ram så hade jag ingen föreställning om att det skulle vara någon annan åklagare som behärskade det.

OB: Det är väl rätt att uppfatta det ändå som en slags delning av förundersökningsledningen även på det tidigare stadiet.

MS: Att polisen skulle ha varit förundersökningsledare i första ledet, jaha. Ja, ja så är det ja. Därför att där hade man ingen som man skäligen misstänkte inom den sektorn, ja just det. Så är det. Men däremot om det behövdes tvångsmedel hade det varit närmast

att KG Svensson hade varit den åklagare som skulle hanterat den delen.

OB: När polisen fattade tvångsmedelsbeslut

MS: Det kommer jag inte ihåg. Men förmodligen sådana som låg inom ramen för deras behörighet. Jag kommer inte ihåg om det är möjligt att det inte fattades några. Vilka typer av tvångsmedelsbeslut har dom fattat före maj månad?

GL: Det är hämtningsbeslut i och för sig som polisen

MS: Jaha det är hämtningsbeslut, så dom fattade hämtningsbeslut mot andra än Gunnarsson eller Gunnarssondelen före det att Zeime gick in som förundersökningsledare.

GL: Även inom Gunnarssondelen.

MS: Jaha.

OB: Ja är närmast intresserad av hur du ser på den här konstruktionen. Om vi nu utgår från i diskussionen att KG Svensson av det skälet att han inte ansåg att han de facto kunde påverka spaningsarbetet utanför Gunnarssondelen delade på förundersökningen och ansåg sig vara förundersökningsledare bara i en viss del.

MS: Vi diskuterade den här frågan ganska mycket, men det var i ett senare skede. Om man kunde ha delad förundersökning. Och jag vill minnas att jag tog upp den diskussionen också med JK när han undersökte det här. Och jag har kommit fram till, Holger Romander har en annan uppfattning, men jag kom fram till den uppfattningen att det fanns utrymme för delad förundersökning såtillvida att rättegångsbalken lade inte något formellt uttryckligt uttryckligt hinder i vägen på den sådan konstruktion. Och i vissa lägen skulle man naturligtvis, i vissa extremfall kan man väl tänka sig att det är en rimlig lösning. Uno Hagelberg är närmast av den

uppfattningen vill jag minnas att man inte skulle ha några egentliga möjligheter eller rättigheter dela upp förundersökningen. Johan Munck var väl ungefär på min linje skulle jag tro när vi diskuterade i de här frågorna, så det är skilda meningar. Och JK är väl närmast av den uppfattningen att man inte kan göra det.

OB: Han har sagt tvärtom i sitt beslut i december.

MS: Att man kan göra uppdelning?

OB: Ja.

MS: Jag kommer inte ihåg detta. Då har han kommit över på min linje. Men det är ett rent formellt resonemang man har fört. Sedan är nästa fråga om det är lämpligt

OB: Det är närmast det här skälet som KG Svensson anger, nämligen att när han inte praktiskt kan påverka arbetet i delar som ligger utanför Gunnarssondelen då väljer han för att slippa det formella ansvaret att begränsa sitt förundersökningsledarskap.

MS: Var det ett utflöde av hans svaga ställning gentemot polisen?

OB: Ja

MS: Jaha, att det berodde på detta det visste jag inte om. Det är en nyhet. Utan vi utgick nog ifrån när vi såg i backspegeln sedan att det var s.a.s. så väldigt mycket i det här stora ärendet som låg på rena spaningsstadiet i den här "förförundersökningen" där man egentligen bara hade uppslag och idéer att gå efter och spår att följa där det inte fanns någon konkret misstanke och inget konkret motiv heller. Det var så typiskt en polisiär funktion som förelåg i den delen och vid det tillfället.

OB: Men då säger du likväl att skulle det då bli aktuellt plötsligt i en sådan allmän bild med tvångsmedelsbeslut då bör åklagaren fatta dem.

MS: För det första om det är sådana beslut som måste fattas av åklagare, jag tänker då närmast på ett anhållningsbeslut eller någonting sådant. Eller en husrannsakan som kan anstå till dess att man får beslut av åklagaren. Så har jag uppfattat situationen hela tiden att då var det naturligt att skulle någon åklagare fatta beslut i de här frågorna så var det KG Svensson för det var han som bäst kände till, med biträde av Lage Carlström. Såvitt jag förstår så aktualiserades aldrig den situationen att man påkallade beslut av åklagare i den del som låg utanför 33-åringen fram till dess att Zeime kom in som åklagare. Det är den allmänna minnesbild som jag har.

OB: Då måste det också vara så att om du nu tycker att i och för sig att det där är rättslig möjligt och att i vissa situationer dessutom kan vara lämpligt, då bygger det väl ändå på att man gör realiteter av 2 § förundersökningskungörelsen med den informationsskyldighet som en polismyndighet har.

MS: Den står ju kvar även om polismyndigheten är förundersökningsledare så har ju polismyndigheten skyldighet att hålla åklagaren informerad och dom kan också då vända sig, vilket var otänkbart i den här konstellationen, men dom skulle i och för sig ha kunnat vända sig för att få ett råd av åklagarna hur man skulle förfara.

CIS: Jaha. Nils-Olof.

NOB: Du talade om sommaren och det förberedande arbetet för tillslaget så nämnde du också att åklagarna var kritiska och oroliga inför tillslaget. Vilken information fick du ifrån åklagarna under sommaren och under hösten, och vem lämnade den informationen?

MS: Den informationen den lämnades när vi hade samtalet, det var inte formaliserat. Jag träffar ofta Stockholmsåklagarna i olika sammanhang, vi kunde ju inte träffas utan att tala om Palmeutredningen. Och jag kommer nu inte ihåg, jag hade många telefonsamtal med Claes Zeime, där han uttryckte stor oro för hur man skulle på ett sådant stort tillslag, jag vill minnas att jag fick den uppgiften att det var planerat i augusti efter sommaren.

NOB: Men du fick inga fullständiga föredragningar hur det låg till?

MS: Nej det var det inte. Och det fanns egentligen inget skäl till detta eftersom det låg i händerna på Claes Zeime och tre andra åklagare. Sedan fick jag information av Zeime om det skulle hända någonting. Men det följer vanliga rutiner inom åklagarkåren att är det något som kan väcka uppmärksamhet eller på annat sätt kan vara väsentligt för RÅ att känna till får vi telefonsamtal om detta eller att dom kommer upp, om det är såpass sekret, och berättar om vad som förestår.

NOB: På hösten sedan i december när Hans Holmér deltog i det här berömda Magasinsprogrammet, "95-procentsprogrammet", då blev det ju omedelbart en diskussion i massmedia där Claes Zeime sa att han skulle själv hålla presskonferens och att Hans Holmér hade varit ute med desinformation. Det är ju utifrån sett en ganska allvarlig situation när åklagare och polis sitter och beskyller varandra för detta. Föranledde det några åtgärder från din sida?

MS: Nej, jag vill minnas nu när du tar upp den här frågan att Claes Zeime, då hade vi väldigt täta kontakter i den där inflammerade situationen, jag vill minnas att han drog sig tillbaka han höll aldrig den här presskonferensen. Utan han hade egentligen en inställning att visserligen var han om man skall använda ett riktigt uttryck många gånger förbannad, han ville ändå försöka hålla det på ett vettigt plan så att man inte skulle bränna alla broar. Därför så vill jag minnas att han avstod ifrån att hålla den här presskonferensen. Och han var sedan också när det gällde presskonferensener kan jag säga det att han var utomordentligt tveksam om han skulle delta i den här presskonferensen efter tillslaget mot kurderna och han diskuterade med mig och jag vädjade till honom att han skulle ställa upp samtidigt med Holmér och det gjorde han också. Sedan blev det ju den där remarkabla presskonferensen, och jag vet att vi förde då där resonemanget med

utgångspunkter ifrån den, vad skall jag säga, försoningsöverenskommelsen som hade träffats inför justitieministern och i den ingick det bl.a. att man skulle försöka att någotsånär samordnat svara för informationen så att man inte skulle gå ut med information som gick stick i stäv mot varandra, och det tror jag just var ett utflöde av den här konfrontationen som hade varit i tidningarna strax innan. Jag brukar i princip icke lägga mig i hur åklagarna agerar gentemot massmedia det har jag varken rätt eller skyldighet att göra utan det vår dom svara för själva. Däremot kan jag uttala personliga uppfattningar och det gjorde i det här sammanhanget, nämligen att jag tyckte att det vore bra om Zeime uppträdde jämsides med Holmér när man skulle hantera inför pressen det här tillslaget mot kurderna och frisläppandet, det hade varit bättre om någon presskonferens överhuvudtaget inte hade hållits. Och det är väl en allmän erfarenhet från den här tiden att presskonferensener var i allmänhet inte så lyckade, den enda fördelen var att dom var mycket korta.

CIS: Dag Victor.

DV: Ja du tog upp frågan om hur man skulle kunna ha åstadkommit att Hans Holmér inte var kvar i spaningsledningen och att du hade tagit upp den med regeringen. Då nämnde du polisstyrelsen och länsstyrelsen. Då uppfattar jag det som att du menar att det är dom två som skulle ha haft formella möjligheter att gå in och göra någonting, och då undrar jag när det gäller faktiska möjligheter att påverka för dels från åklagarsidan och dels från regeringen hur ser du på dom. Regeringen skulle inte kunna gå in och fatta något formellt beslut i ett sådant här hänseende och åklagarna har inte i den här förhandlingen så hävdade ju åklagarna att man skulle ha kontakter med dom utredande poliserna på ett annat sätt och det innebar också att man skulle koppla av spaningsledningen.

MS: Vilken förhandling tänker du på?

DV: Ja dom s.k. förhandlingarna som var på slutet.

MS: Ja ingick det där egentligen om att man skulle avveckla spaningsledningen.

DV: Ja så har det nog beskrivits.

MS: Så har jag inte uppfattat det. Utan där hade jag ju väldigt mycket kontakt med Solveig Riberdahl. Och där vill jag minnas att det var så att för det första så sa man det att det som polisen ville förhandla om det var egentligen delad eller icke delad förundersökning i det sammanhanget. Och det sa vi att det är icke förhandlingsbart. Finns det rättsliga förutsättningar för det så får det bestämmas från åklagarsidan. Och sedan så får det vara med det. Men det som egentligen man kan tala om att det var en i viss mån budgivning, det var ju just där åklagarna presenterade en lista, vi kallade den för önskelistan, vilka åtgärder som man ville ha vidtagna genom polisen såsom utredningsorgan alltså mot åklagarna och hur mycket folk som behövdes jag tror det rörde sig om 20 personer. Och sedan var det motsättningar i det sammanhanget, men jag kommer nu inte ihåg. Men några förhandlingar om polisledningens vara eller icke vara i det sammanhanget det var det inte.

DV: Nu har jag inte med mig papperen på det här, men ungefär så här har det beskrivits för oss såvitt jag kommer ihåg. Att man från åklagarsidan sa att man inte hade förtroende för spaningsledningen att man därför ville arbeta på sedvanligt sätt alltså med direkta kontakter med den utredande personalen och inte gå över spaningsledningen. Och att det alltså då i praktiken inte var att man ville koppla bort spaningsledningen ifrån det löpande arbetet.

MS: Ja frågan om det var så, ja det kanske fick den effekten, men det dom ville det var väl att man skulle arbeta på samma sätt som man gjorde i andra brottsutredningar, att åklagarna hade direkt kontakt med den faktiskt utredande personalen. Men det behövde i

och för sig inte innebära att man ställde krav på att förundersökningsledningen den här topporganisationen skulle försvinna. För den kunde sitta som någon sorts idébank istället.

DV: Men det jag undrar det är mest. Enligt din uppfattning vilka möjligheter hade man från åklagarsidan att påverka organisationen i den riktning som du framförde att du tyckte det borde vara vilka möjligheter hade regeringen formellt sätt att påverka det här?

MS: Jag talade med Sten Wickbom och Harald Fälth om det här efter den här mer formella delen av sammanträdet den 26 januari hos mig. Och då sa jag det att jag tycker det vore en rimlig ordning här att lösa upp den här knuten med att polisstyrelsen skulle gå in och den slogs bort meddetsamma som otänkbart, dom där dom tar inte sådana saker. Det var liksom för känsligt för deras del. Man väntade sig inte det kuraget hos polisstyrelsen helt enkelt, så uppfattade jag det. Hade jag fått litet mer gensvar på den delen då hade jag väl fått fram det också, min tanke var den att här skulle naturligtvis regeringen ha kunnat tala med eller på ett eller annat sätt ta kontakt med enskilda ledamöter på politisk väg och tala med dom om dom inte skulle se närmare på den här frågan och gå in och diskutera och ta upp den i styrelsen. Men så långt kom aldrig vårt resonemang och jag tror det fanns alltså ingen vilja alls i varje fall från Sten Wickboms och Harald Fälths sida att söka gå den vägen och få den lösningen. Det fanns det inte. Länsstyrelsen, det var mer att jag kastade fram det för att det slog mig plötsligt att det fanns ju en högsta polismyndighet i länet som länsstyrelsen, men den hade man inte tänkt så mycket på tidigare. Men dom reella möjligheterna, dom var nog mycket små. Men samtidigt var det hela tiden svårt att liksom gå över gränsen och börja diskutera polisledningens organisation, därför att det uppfattades hela tiden som att det var ett uttryck för att man drev åklagarteserna gentemot polisen.

CIS: Då tror jag att vi har uttömt vår nyfikenhet.